

УДК 556.014

Булгаков В.П. (Україна, Київ)

ГІДРОЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ДОННИХ ВІДКЛАДІВ БАСЕЙНУ РІЧКИ ПІВДЕННИЙ БУГ

Річка Південний Буг бере свій початок на Волино-Подільській височині поблизу с. Холодець Хмельницької області і впадає у Дніпро-Бузький лиман Чорного моря. Площа її басейну становить 63700 км², довжина – 806 км, середній похил – 0,40 ‰. Басейн Південного Бугу розташований у межах лісостепової та степової зон на території 7 областей України – Хмельницької, Вінницької, Київської, Черкаської, Кіровоградської, Одеської та Миколаївської.

Басейн Південного Бугу розташований в межах трьох геоструктурних районів: верхня частина басейну розміщена на Волино-Подільській височині, середня його частина знаходиться в межах Придніпровської височини, нижня течія належить до Причорноморської низовини.

Південний Буг – єдина велика річка України, водозбірна площа якої повністю знаходиться в межах нашої держави. Фактично, вона має лише одну велику притоку – р. Синюха, що утворена злиттям річок Тікич та Велика Вись. Площа басейну Синюхи становить 16700 км² (26% від усієї площі водозбору Південного Бугу). Серед інших приток необхідно виділити р. Інгул (площа басейну – 9890 км²), яка відзначається своєю довжиною – 354 км. Всього на території басейну Південного Бугу протікає 6594 річки, в т.ч. великих – 1, середніх – 11, малих – 6582 (з них 367 – довжиною більше 10 км). Загальна протяжність річок в басейні становить 22,4 тис. км, густина річкової сітки – 0,35 км/км².

Характерною особливістю басейну Південного Бугу є його значна зарегульованість. В басейні створено понад 9,9 тисяч штучних водойм, сумарний їх об'єм є близьким до 1,5 км³, що практично дорівнює стоку в маловодний рік.

Згідно гідрохімічних вимірювань станом на 01.01.2013 р. найбільш забрудненою ділянкою р. Південний Буг є створи на території Хмельницької і Вінницької областей, де на якість води мають вплив скиди забруднюючих речовин із стічними водами МКП «Хмельницькводоканал» і КП «Вінницяоблводоканал». Кіровоградський водоканал та Інгульська шахта уранових руд, в свою чергу, негативно впливають на р. Інгул, а Миколаївський водоканал – на Бузький лиман.

Поверхневі води Південно-Бузького басейну забруднені в основному органічними сполуками. Найбільш забруднені органічними сполуками поверхневі води басейну Південного Бугу на території Хмельницької, Вінницької, Одеської та Кіровоградської областей

Загальна жорсткість води середня і становить 4,9-5,6 мг-екв/дм³, при нормі ГДК 7,0 мг-екв/дм³. Мінералізація води оптимальна, середні значення сухого залишку у межах 388-464 мг/дм³ при нормі не більше 1000 мг/дм³. Кисневий режим – задовільний.

Вміст біогенних елементів групи азоту у басейні знаходиться значно нижче ГДК для водойм господарсько-питного водокористування. Але мали місце 8 випадків перевищення ГДК амонію сольового нижче м. Хмельницький та у 5 пробах нижче скиду очисних споруд КП «Вінницяоблводоканал». Концентрації солей важких металів у поверхневих водах басейну, за винятком заліза загального та марганцю, не перевищували норм СанПіН №4630-88 для водойм господарсько-питного водокористування.

Активність радіонуклідів Cs-137 та Sr-90 у поверхневих водах Південного Бугу залишається значно нижче допустимих рівнів.

Погіршення якості поверхневих вод басейну є наслідком підвищення середньорічної температури з одночасно низькою кількістю опадів упродовж 2011-2012 років, скидів забруднюючих речовин із стічних вод підприємств, а також впливу органічних сполук природного походження, що надходять у поверхневі води з торфовищ та боліт.

Список використаної літератури

1. Басейнове управління водних ресурсів річки Південний Буг [Електронний ресурс] // Якісний стан поверхневих вод басейну Південного Бугу. – Режим доступу: <https://docs.google.com/file/d/0B8S0xKmwFGyCVHh4VkrZMUZJbms/edit> – Заголовок з екрана.
2. Ю.С. Гавриков, Г.Б. Марушевський. Екологічний атлас басейну річки Південний Буг. – Вінниця: Ветландс Інтернешнл, 2009. – 20 с.
3. Оцінка екологічного стану річки Південний Буг у відповідності до вимог Водної Рамкової Директиви Ради ЄС/ за ред. С.О. Афанасьєва. – Київ, 2012. – 28 с.